

3. Офіційний сайт групи компаній HAAS [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.HaasCNC.com.

4. Офіційний сайт [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=92ztzCP76ho>.

Бербец Т. М.

канд. пед. наук, доцент,
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини

ФУНКЦІЇ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Сучасна освітня система повинна створювати умови для розвитку соціального мислення, вміння порівнювати різні погляди та позиції, формулювати та аргументувати власну точку зору, використовуючи різні факти, власні спостереження та досвід, а також досвід інших людей. Тому педагогічні методи навчання постійно удосконалюються. Серед інноваційних педагогічних технологій варто розглядати технологію проблемного навчання.

Основи проблемного навчання розробив американський філософ та педагог Д. Дьюї, розкриваючи проблему розвитку мислення в навчальному процесі. Слід відзначити особливий внесок С. Рубінштейна, який обґрунтував ідею про те, що процес мислення здійснюється як процес вирішення проблем. У дидактиці теорія проблемного навчання була розроблена в сімдесяті роки двадцятого століття. Її використання розглядалося для учнів основної та середньої ланок освіти. В Україні у певній мірі почали досліджувати проблемне навчання вже у 60-х роках ХХ століття, як альтернативу традиційному масовому навчанню. У кінці семидесятих – на початку восьмидесятих років відбулась дискусія про статус проблемного навчання.

Вчені розглядали проблемне навчання по-різному та розкривали його як метод, систему, тип або принцип навчання (М. Данилов, Ю. Бабанський, В. Крутецький, Т. Кудрявцев, І. Лернер, А. Матюшкін, М. Махмутов, Н. Менчинська, В. Оконь, А. Фурман, А. Хуторський).

На початку двадцятого першого століття проблемне навчання знову привернуло до себе увагу і стало розглядатися як технологія навчання, що містить у собі значні педагогічні резерви. Проблемне навчання сприяє активізації мислення та пізнавальної діяльності учнів, розвитку самостійності учнів, забезпечує міцність набутих знань та формування універсальних навчальних дій.

Проблемне навчання напрямлене на оволодіння, закріплення та розвиток в учнів встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, що дають змогу позитивно виходити із ситуацій та досягати результатів. Звісно, такий підхід до навчання в більшій мірі несе практичний зміст. Адже сучасний світ потребує сміливих, креативних, творчих та впевнених особистостей, тому виділяють такі функції проблемного навчання.

Загальні функції проблемного навчання [1]:

- засвоєння учнями системи що спрямовані на застосування в реальному житті;
- розвиток інтелектуальних та індивідуальних здібностей творчого характеру;
- формування особистості школяра, розвиненого всебічно та гармонійно .

Проблемна освіта також пов'язана з спеціальними функціями, які, як правило, вказують на спільне щодо проблемної освіти. Розглянемо спеціальні функції технології проблемного навчання [2]:

- це розвиток навичок до застосування прийомів логічного мислення, що спрямовані на творче засвоєння знань;
- творче застосування знань у вирішенні проблемних завдань;

- формування в учнів навичок спостереження, художнього відображення дійсності, що спрямовані на вирішення проблемних завдань;
- створення особливих мотивів навчання, та соціальних, моральних й пізнавальних потреб.

Всі вище перераховані функції мають реалізовуватись в різнобічній діяльності школяра, як то на практиці, чи в процесі навчання.

Найбільш важливими, типовими функціями проблемної освіти є, по-перше, розвиток творчих здібностей учнів та, по-друге, розвиток практичних навичок використання знань і підвищення рівня освоєння навчальних матеріалів. Розглянемо їх докладніше.

Формування творчого мислення спочатку було особливою метою проблемного навчання, його відмінною особливістю традиційного навчання. За деякими даними у сучасній шкільній освіті, до 75% навчальних предметів спрямовані в розвитку лівої півкулі і лише 3% виділяють на естетичні об'єкти.

Такий підхід заснований на теорії, що знання є основою продуктивного мислення, а навички продуктивного і творчого мислення набувають у школі лише як наслідок репродуктивного засвоєння.

У сучасній педагогіці все більше і більше поширюється переконання, що репродуктивна активність негативно впливає на можливість подальшої творчості: як науки так творчості в цілому.

У зв'язку з цим репродуктивна діяльність може сприяти творчості тільки тоді, коли учні використовують її, щоб дізнатися про способи діяльності, але не зміст освіти.

Враховуючи, таким чином, з одного боку, особливості людської психіки та мислення, а з іншого боку, зважаючи на несвідому важливість творчої активності як фактор соціального розвитку, проблемне навчання ґрунтується на моделюванні проблемних ситуацій, відтворенні творчого процесу у навчанні.

Наступною функцією проблемного навчання, як уже зазначалося, є розвиток практичних навичок школярів у галузі використання знань та підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу. Як показує практика, практичне відтворення знань і навичок, що здійснюються учнями свідомо і в рамках проблемної ситуації, сприяє значно кращому засвоєнню знань, а не лише словесне чи практичне відтворення їх при традиційному навчанні. Механічне відтворення за учителем, по суті, може закріпити об'єкт у пам'яті учня, але самостійний вибір конкретної навички, об'єкта знань учнів, можна вважати, що персоналізує його, дозволяє добитись більшого ефекту від навчання.

Таким чином, знання та навички, набуті у процесі усунення проблемних ситуацій, більш ефективно фіксуються у пам'яті учня. Але це не єдиний та не головний ефект проблемної освіти. Знання немає безособової і об'єктивної цінності, має значення лише в тому випадку, якщо учень може практикувати їх, може вирішити з їх допомогою конкретні завдання, які ставить йому реальність. Щодо цього проблемне навчання ставить людину в більш сприятливе становище, у зв'язку з тим, що вже були сформовані навички в проблемних ситуаціях, немає страху перед невідомим. У реальному житті проблеми є практично постійно змінюваним розмаїттям умов, цілей, контекстів, перешкод і невідомих величин, які впливають на підхід до їх вирішення. Ось чому на практиці надається перевага досвіду роботи, а не теоретичному навчанню. І саме тому, у процесі навчання пріоритет має надаватись моделюванню, відтворенню практичних проблемних ситуацій та їх самостійному вирішенню учнями, що реалізовано у концепції проблемного навчання.

Таким чином, порівняно з традиційною освітою, проблемна освіта дозволяє більш ефективно розвивати творчі здібності учнів, їх інтелект, сприяє кращому засвоєнню знань, умінь та навичок. У той самий час, можна назвати кілька проблемних функцій навчання, які, загалом, є його побічним ефектом, але не в останню чергу.

По-перше, із проблемним навчанням, роль незалежної освіти, ініціатива значно покращилася. Самостійність мислення не можна отримати шляхом одностороннього вивчення готової інформації, йому перешкоджають репродуктивні методи навчання. Самостійний пошук вирішення проблемної ситуації розвиває почуття відповідальності, підвищує самомотивацію, волю учнів. Крім того, у процесі проблемного навчання передбачається, що учні зможуть обирати і обробляти різні джерела інформації, у тому числі ті, з якими вони працюватимуть у майбутньому.

По-друге, групова організація роботи учнів у процесі проблемного навчання призводить до зміцнення міжособистісних відносин, розвиває взаємодію в освітньому мікросоціумі: розв'язання проблем зазвичай відбувається у невеликих і середніх групах. У випадку проблемного методу групового навчання учні здобувають навички для розв'язання проблем з колегіальною роботою.

По-третє, надзвичайно важливу функцію проблемного навчання можна назвати підвищенням мотивації учнів. Взагалі без мотивації навчальна діяльність, як і будь-яка інша, практично неможлива. У традиційній системі навчання мотивація здійснюється відомим методом кнута і пряника, або основні зусилля вчителя з мотивації учнів спрямовані на пояснення важливості навчання для діяльності учнів, що не завжди ефективно.

Без зворотньої позитивної реакції школярів навчальний процес або втрачає свою ефективність, або призводить до значної втомленості учнів, їх емоційному перевантаженню.

У зв'язку з цим, розвиток навичок розв'язання проблем в процесі проблемного навчання може значно підвищити мотивацію учнів, що дозволить їм більш ефективно навчатися та досягати більших результатів. Крім того, проблемне навчання забезпечує більш творчий підхід до вирішення завдань, що також може бути стимулом для учнів.

Отже, сьогодні технологія проблемного навчання є однією з провідних педагогічних технологій, важливим інструментом для забезпечення більш ефективного індивідуального розвитку учнів, а також підвищення якості соціальної взаємодії та розвитку мотивації до навчання. Вона дозволяє організувати навчання, при якому вчитель сприяє формуванню здатності до самонавчання, самоосвіти, оскільки засвоєння навчального матеріалу відбувається в ході активної пошукової діяльності школярів, у процесі вирішення ними системи проблемно-пізнавальних завдань.

Список використаних джерел

1. Основні функції та ознаки проблемного навчання. URL: <http://um.co.ua/9/9-19/9-195198.html> (дата звернення: 13.04.2023).
2. Павленко В. В. Методи проблемного навчання // Нові технології навчання : наук.-пед. зб.; Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки. Київ, 2014. Вип.81. С. 75–79.

Бикова Т. Б.

доктор філософії, викладач,

ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка»

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ: ПРОФЕСІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Виокремлення фахової передвищої освіти як складника вітчизняної системи освіти обумовлене необхідністю зближення освітньої галузі з виробництвом. На законодавчо-правовому рівні відповідно передбачено, що майбутня професійна діяльність фахового молодшого бакалавра спрямована на виконання виробничих завдань підвищеної складності та/або реалізацію обмежених управлінських функцій [1].